

Del 2

- Om påtaglig skada på riksintresset
- Bristande beslutsmotivering
- Bristande sakkunnigutlåtande

OM PÅTAGLIG SKADA PÅ RIKSINTRESSET HÄRNÖSAND

Rättskällor

Bestämmelserna om riksintressen och påtaglig skada av kulturmiljö ska tillämpas vid prövningar enligt ett antal olika lagar & författningar: Miljöbalken 3 kap. 6 §, Naturvårdsverkets Allmänna Råd (2005:15), rättskällor, mfl. **Allmänna råd är inte bindande men är uttolkningar av normalfall, vilket innebär att avsteg från dessa måste motiveras.**

Det är exploatören som vid förslag om ändrad detaljplan har att bevisa att påtaglig skada inte uppkommer på riksintresset.

Det räcker med att åtgärden "kan" medföra en påtaglig skada för att den ska vara otillåten.

För att en åtgärd ska anses medföra en påtaglig skada så ska den antingen ha bestående negativ inverkan på det aktuella intresset eller tillfälligt ha mycket stor negativ påverkan på detta. (jfr. prop. 1997/98:45 del 2 sid. 30).

Påtaglig skada på ett riksintresse kan vara otillåten även om åtgärden vidtas utanför riksintresseområdet. Det spelar ingen roll om åtgärden är lokaliserad inom eller utanför det utpekade området.

Om ett av de värden eller egenskaper som legat till grund för utpekandet helt eller delvis går förlorat så kan det vara tillräckligt för att riksintresset ska anses vara påtagligt skadat.

Påtaglig skada på riksintresse kan ej lagligen vägas mot allmänna eller lokala intressen – endast mot andra riksintressen. (jfr med kommunens överklagan till MÖD, 2018-10-10).

OM PÅTAGLIG SKADA PÅ RIKSINTRESSET HÄRNÖSAND

Rättsgrundande rums- och tidsskalor

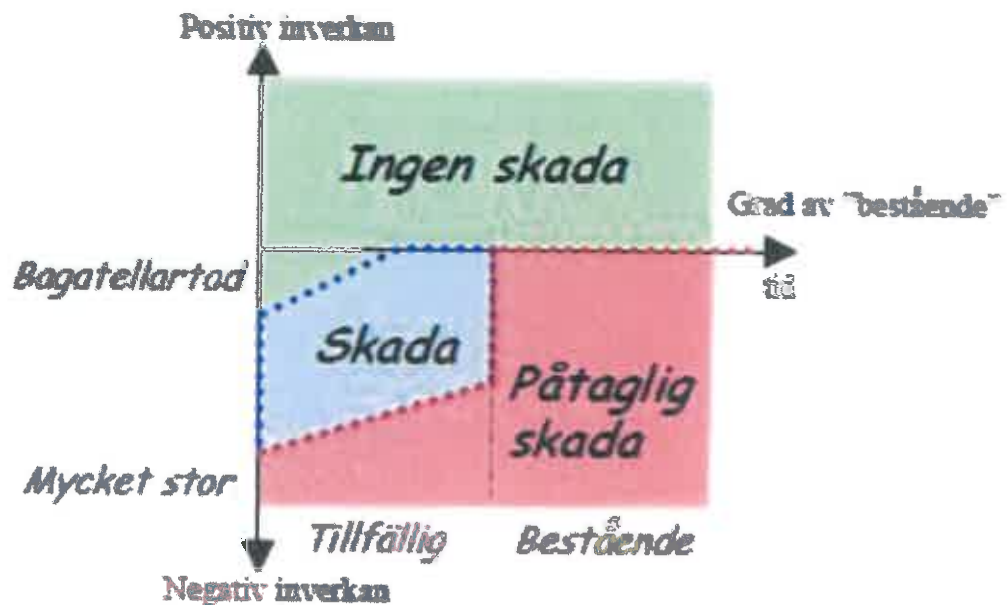
Utredning om påtaglig skada inträffar, oavsett tillämpad metodik för MKB, **har att förhålla sig till tids- och rumsskalor.**

Av förarbetena till Naturresurslagen, som senare inkorporerats i gällande Miljöbalk, följer **att följande storheter utgör ramar för tids- och rumsdimensioner vid utvärdering av om påtagliga skada av riksintressen föreligger** (se t.ex. prop. 1997/98:45, del 2 s. 30):

- **bagatellartad**
- **bestående**
- **negativ**
- **tillfälligt mycket stor**

OM PÅTAGLIG SKADA PÅ RIKSINTRESSET HÄRNÖSAND

Rättsgrundande rums- och tidsskalor



Källa: VTI meddelande 937.2002.

Illustration över förhållandet mellan klasserna ingen skada, skada och påtaglig skada med hänsyn taget till **begreppen bagatellartad samt tillfällig men mycket stor inverkan.**

Ju högre grad av bestående negativ inverkan ju lägre tolerans för inverkans omfattning.

För hela bevarandeintresset måste svaren på följande fyra frågor tydligt motiveras:

- 1) **Är den sammantagna inverkan negativ?**
- 2) **Är den sammantagna inverkan bestående?**
- 3) **Är den sammantagna inverkan tillfällig men mycket stor?**
- 4) **Är den sammantagna inverkan bagatellartad?**

OM PÅTAGLIG SKADA PÅ RIKSINTRESSET HÄRNÖSAND

Gränsdragningar – Påtaglig skada

Området vården kommer att	Förändring						
	Skada	Skada	Skada	Förändring	Skada	Skada	Skada
Innabild	Skada			Skada	Skada	Skada	Skada
Förändring	Skada			Skada	Skada	Skada	Skada

Om åtgärden medför att riksintressets värden, eller delar av dessa, förvanskas eller försvinner är åtgärden ej tillåtlig, enligt. Rapport från Riksantikvarieämbetet, Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Handbok. 2014-06-23", sid. 47 (nedan kallad "Handboken")

Med *förvanskas* menas att värden finns kvar men förändras på ett sätt eller i en omfattning att de inte längre tillräckligt tydligt återspeglar det riksintressant kulturhistoriska sammanhanget

Utredaren behöver skilja på "*Förvanskning*" av **centrala värden av riksintresset** (= stor risk för påtaglig skada) och "*Försvagning*" av **icke-centrala värden** (= leder normalt inte till påtaglig skada). "*Indirekt påverkan*" avser åtgärder utanför riksintresseområdets gränslinje, vilket lagligen är irrelevant för möjlig påverkan av riksintresset. (Peggy Lerman 2017-06-09). Hotellet på kanaludden är en åtgärd innanför riksintresseområdet.

OM PÅTAGLIG SKADA PÅ RIKSINTRESSET HÄRNÖSAND

RAÄ:s Handbok

Handboken som RAÄ ansvarat för, i samarbete med Naturvårdsverket och Boverket, är i sin helhet ett **stöd för länsstyrelserna i deras arbete med rådgivning, stödplaner och prövningar som rör riksintressen och vid bedömning av påtaglig skada.**

Handboken kan med fördel även användas av kommunernas handläggare av planer och bygglov samt av konsulter som arbetar med kulturhistoriska utredningar och underlag.

Handboken är verifierat använd av Länsstyrelsens sakkunniga inom kulturmiljö genom planprocess i aktuellt ärende men refereras ej till i MKB:n och behandlas endast rapsodiskt i RAÄ:s yttrande.

OM PÅTAGLIG SKADA PÅ RIKSINTRESSET HÄRNÖSAND

Läsbarhet

Begreppet läsbarhet är av betydelse vid analys om ingrepp medför påtagligt skada på riksintresset. Det definieras på följande sätt i Handboken:

"Möjligheterna att utifrån landskapets fysiska innehåll och egenskaper utläsa, förstå och kommunicera väsentliga delar av samhällets kulturhistoriska bakgrund och utveckling – miljöns kulturhistoriska sammanhang."

Den visuella påverkan av läsbarhet kan avse siktlinjer, skala, sammanhang, rumsligheter, orientering eller andra aspekter som inverkar negativt på möjligheterna att förstå och uppleva den riksintressanta miljön.

RAÄ:s yttrande påstår angående Östanbäcken:

"Här bedömer vi att planen inte påverkar läsbarheten av planstrukturen och bebyggelsen i området. Inte heller avläsbarheten av "den äldsta strandbundna planstrukturen" som bland annat förstås av Östanbäckens avgränsning västerut och Brunnshusgatan försvåras nämnvärt."

Begreppet läsbarhet inbegriper visuell påverkan, vilket i sin tur inkluderar siktlinjer, skalor och rumsligheter. Därför är påståendet om att läsbarheten av Östanbäcken ej påverkas en logisk omöjlighet för läsare som har studerat beslutat planförslag (2016-10-26) och utformning av hotellbygge.

OM PÅTAGLIG SKADA PÅ RIKSINTRESSET HÄRNÖSAND

MKB:n

MKB:n redovisar att sex av nio definierade värden (karaktärsdrag) av riksintresset Härnösand kommer att eller kan påverkas permanent och negativt vid hotellbygge på kanaludden.

MKB:n redogör inte i sammanfattningen att beskrivna skador är permanenta. Total direkt effekt beskrivs istället som ”måttligt negativ”, baserat på en brittisk metodik utan rättslig länk till svensk lagstiftning.

MKB:n därmed inte sägas uppfylla vad som följer av uppdraget, nämligen att analysera och dra rättsliga slutsatser om ingreppet leder till påtaglig skada av riksintresset eller ej.

Vare sig MKB:n eller RAÄ:s yttrande redovisar för läsaren vilket planförslag till hotellbygge som beaktats (2013 vs. 2016)!

OM PÅTAGLIG SKADA PÅ RIKSINTRESSET HÄRNÖSAND

MKB:n

MKB:n redovisar att **ingreppet skall ha en "måttligt negativ" direkt påverkan.** "Måttligt negativ" motsvaras av det engelska uttrycket "medium adverse".

Enligt den brittiska metodik som MKB:n baseras på innebär omdömet "medium adverse" följande²: *"The development erodes to a clearly discernable extent the heritage values of the heritage assets in the view, or the view as a whole, or the ability to appreciate those values."*

En svensk översättning av denna definition får följande ordalydelse: **"Åtgärden eroderar på ett tydligt utmärkande sätt vyn, eller vyn som helhet, eller förmågan att uppskatta värden av kulturmiljöer."**

MKB:n förklarar inte hur bedömningen "måttligt negativ", som i sin brittiska analysförlaga innebär att vyn eller vyer eroderar på grund av ingreppet, **endast har bedömts medföra att värden som utgör riksintresset Härnösand "försvagas".**

Sakägarna anser att bedömningen "måttligt negativ", med utgångspunkt i redovisad brittisk metodik, motsvarar att vyn/vyer "förvanskas", i enlighet med RAÄ:s Handbok och dess definierade begrepp, och att skadan därmed är påtaglig.

Sakägarna instämmer i Mark- och Miljödomstolens kritik om att MKB:ns använda begrepp försvårar transformering av analysresultat till svenska rättsregler.

OM PÅTAGLIG SKADA PÅ RIKSINTRESSET HÄRNÖSAND

Rättsfall

MÖD har i tre fall (P 11166-16, P 5840-14, P 1483-13) avvisat beslut om ändrad detaljplan trots att länsstyrelsen i tidigare planprocess godkänt genomförande och i ytterligare ett fall (P 2930-15) där länsstyrelsen avstått från prövning enligt 12 kap. ÄPBL.

I två av dessa rättsfall (P 5840-14, P 1483-13) kom länsstyrelsens sakkunniga med uppgift att bevaka fråga om kulturmiljöer och riksintressen, att uttrycka avvikande mening i likhet med vad som skett i aktuellt ärende.

I fallet kvarteret Thor, Umeå (regeringsbeslut 2012-10-25) avseende en detaljplan för en centralt placerad hög hotellbyggnad bedömde regeringen att byggnaden skulle reducera andra, för residensstaden, viktiga byggnader. Större restriktivitet ansågs befogat i välbevarade delar av centrala Umeå samt att gränsen var nådd för vad riksintresset tål.

Ett lokalt intresse kan inte heller vägas mot ett riksintresse och det faktum att den aktuella detaljplanen låg utanför en s.k. värdekärna, men inom riksintresseområdets avgränsning, hade ingen betydelse för bedömningen¹.

I mål M 1961-06 gällande vindkraftsetablering på Öland förelåg flera yttranden från RAÄ inklusive dess verksledning med motstridiga ståndpunkter. MÖD kom att fatta beslut utan stöd i vad RAÄ:s verksledning och handläggare motstridigt uttryckt.

Sakägarna i aktuellt ärende har tillförsikt till att MÖD kommer att fatta ett välgrundat beslut efter en självständig rättsanalys i ett komplext ärende

¹ <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/t...>

OM PÅTAGLIG SKADA PÅ RIKSINTRESSET HÄRNÖSAND

Slutsatser

Vår slutsats är, att påverkan på läsbarheten av domkyrkans uttryck är mer än bagatellartad, att den negativa inverkan är bestående och att skadan därmed ska anses påtaglig.

Vår slutsats är vidare att detaljplanens genomförande har en permanent och negativ inverkan på förståelsen för riksintresseområdets historiska utveckling samt på läsbarheten av planstrukturen och bebyggelsen i området Östanbäcken.

Vår slutsats är också, i likhet med vad Svenska Byggnadsvårdsföreningen presenterat i yttrande, liksom sakkunniga vid länsstyrelsen uttryckt i två avvikande yttranden, att skadan är påtaglig mot bakgrund av den vägledning som följer av förarbeten, Allmänna Råd, MB och jämförbara rättsfall².

² Se exempelvis Prop. 1997/98:45, del 2, punkt 5.13, 3 kap 2§, sid. 30, där lagstiftaren anger att riksintressen skall skyddas mot åtgärder som medför eller kan medföra irreversibel skada på riksintresset, Naturvårdsverkets Allmänna Råd (2005:17), samt Rapport från Riksantikvarieämbetet. Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Handbok 2014-06-23, sid. 52-53.

BRISTANDE BESLUTSMOTIVERING – RAÄ

Rättsgrund

Enligt förarbetena till den nya förvaltningslagen (2017:900) har kraven på myndigheters beslutsmotiveringar skärpts.

JO har i flera ärenden där bristande beslutsmotiveringar granskats slagit fast att:

Det ska framgå vilka föreskrifter som har tillämpats.

Det ska också gå att läsa ut vad som har varit avgörande för utgången i det enskilda fallet¹.

Beslutsmotivering skall även redovisa hur myndigheten tänkt där meningar gått isär.

Riksantikvarieämbetets yttrande till MÖD uppvisar tydliga brister i beslutsmotivering mot bakgrund av vad som redovisats ovan.

Det är inte tillfyllest att åberopa en "en samlad bedömning" som beslutsmotivering³ (jfr även med Länsstyrelsens yttrande, 2016-05-17)

¹ Justitieombudsmannen. 2015/1 6:JO1. Central statsförvaltning m.m. Dnr 6945-2013. sid. 315

BRISTANDE BESLUTSMOTIVERING – RAÄ

Påtaglig skada - Riksintresse

RAÄ:s yttrande redovisar endast följande angående påtaglig skada på riksintresset Härnösand:

”Riksantikvarieämbetets bedömning är att ett genomförande av detaljplanen kommer att skada riksintresset. Skadan bedöms emellertid inte vara påtaglig i miljöbalkens mening.”

Någon redovisning av rättskällor förekommer inte och yttrandet redovisar inte ens vilken lagregel inom miljöbalken som åsyftas.

Beslutsmotiveringen saknar redogörelse för vilka sakliga omständigheter som ligger till grund för att klassa planförslaget att skada riksintresset, men ej påtagligt, då **MKB:n redovisar att skadan skulle vara permanent och negativ för sex av nio definierade värden (karaktärsdrag).**

Det brister i logisk härledning i beslutsmotivering:

Yttrandet refererar endast rapsodiskt till RAÄs handbok² samt brister i att göra någon rättsanalys av MKB:n och att beakta alla relevanta fakta som skall ligga till grund för beslutsmotivering.

² Riksantikvarieämbetet. Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Handbok 2014-06-23

BRISTANDE BESLUTSMOTIVERING – RAÄ

Påtaglig skada – Riksintresse - Östanbäcken

I RAÄs yttrande redovisas följande beslutsgrundande text gällande fråga om skada på riksintresset:

"Inte heller avläsbarheten av "den äldsta strandbundna planstrukturen" som bland annat företas av Östanbäckens avgränsning västerut och Brunnshusgatan försvåras nämnvärt."

RAÄ:s ansvarige handläggare, Anders Hedlund, avviker i beslutsprocessen att ha kommit till denna slutsats jämfört med andra sakkunniga³, vilket är uppenbart vid genomläsning av de dokument som Anders Hedlund åberopar ha inhämtat för att bereda ärendet. För läsaren blir skrivningen endast till ett påstående där faktaredovisning saknas om hur det har grundats.

Bristen på faktaredovisning är särskilt allvarlig då det framgår att det råder vitt skilda uppfattningar om påverkan på läsbarhet, RAÄ visavi övriga sakkunnigutlåtanden.

Kulturmiljöanalys 2016-02-22:

"Östanbäcken norr om Kanaludden har ett mycket högt kulturhistoriskt värde som illustreras främst i dess ålderdomliga, av vattenlinjen betingade planstruktur från 1500-talet och dess sammanhållna, småskaliga trähusbebyggelse från 1700- och 1800-talet."

"Den glest bebyggda udden möjliggör en visuell kontakt mellan kanalen, Södra sundet och stadsdelen Östanbäcken, av stor vikt för att balansera den barriär som Brunnshusleden utgör."

"Vyerna från vattenrummet in mot staden med Östanbäcken och domkyrkan bör värnas."

3 Jämfört med kulturmiljöanalys 2016-02-22 och avvikande yttranden 2016-05-13 från Länsstyrelsens sakkunniga; även kommun 2013-03-18 (sid. 8) och Länsstyrelse 2016-05-17 (sid. 5) är av annan uppfattning gällande känslighet för kanaludden respektive påverkan av läsbarhet från Gådeåparken/Södra Sundet.

BRISTANDE BESLUTSMOTIVERING – RAÄ

Tvistliga slutsatser och bristande information om hotellbyggnad

Kommunen har i samband med samrådsprocessen⁴ uttryckt följande:

”Under arbetet med den gällande detaljplanen för området (2009) gjordes skisser på en lägre hotellbyggnad. Skisserna kan ses som alternativ utformning till det nu aktuella. Förslagen ansågs att för stor del av kanaludden togs i anspråk och den tänkta byggnaden gav ett klumpigt intryck på den gestaltningsmässigt känsliga platsen.”

RAÄ:s ansvarige handläggare, Anders Hedlund, **avviker i beslutsprocessen att ha kommit till denna slutsats jämfört med andra sakkunniga³**, vilket är uppenbart vid genomläsning av de dokument som Anders Hedlund åberopar ha inhämtat för att bereda ärendet. För läsaren **blir skrivningen endast till ett påstående** där faktaredovisning saknas om hur det har grundats.

RAÄ har i sitt yttrande och beslutsmotivering **ej tydliggjort att det är kommunens tidigare förkastade gestaltningsförslag som åter aktualiserats i beslutat planunderlag, med väsentligt större total byggnadsarea (+51%) samt ihopbyggnad med badhus och eliminering av grön och visuell korridor mellan hotellbyggnad och badhus⁴.**

⁴ Jämfört med kulturmiljöanalys 2016-02-22 och avvikande yttranden 2016-05-13 från Länsstyrelsens sakkunniga; även kommun 2013-03-18 (sid. 8) och Länsstyrelse 2016-05-17 (sid. 5) är av annan uppfattning gällande känslighet för kanaludden respektive påverkan av läsbrevet från Gådeåparken/Södra Sundet.

BRISTANDE BESLUTSMOTIVERING – RAÄ

Tvistliga slutsatser och bristande information om hotellbyggnad

Det är inte detta planförslag från 2013-03-18 som är beslutat om...



...utan detta, 2016-10-26, vilket inte redovisas i vare sig MKB:n eller RAÄ:s yttrande



Bild Krook 4 Tjäder

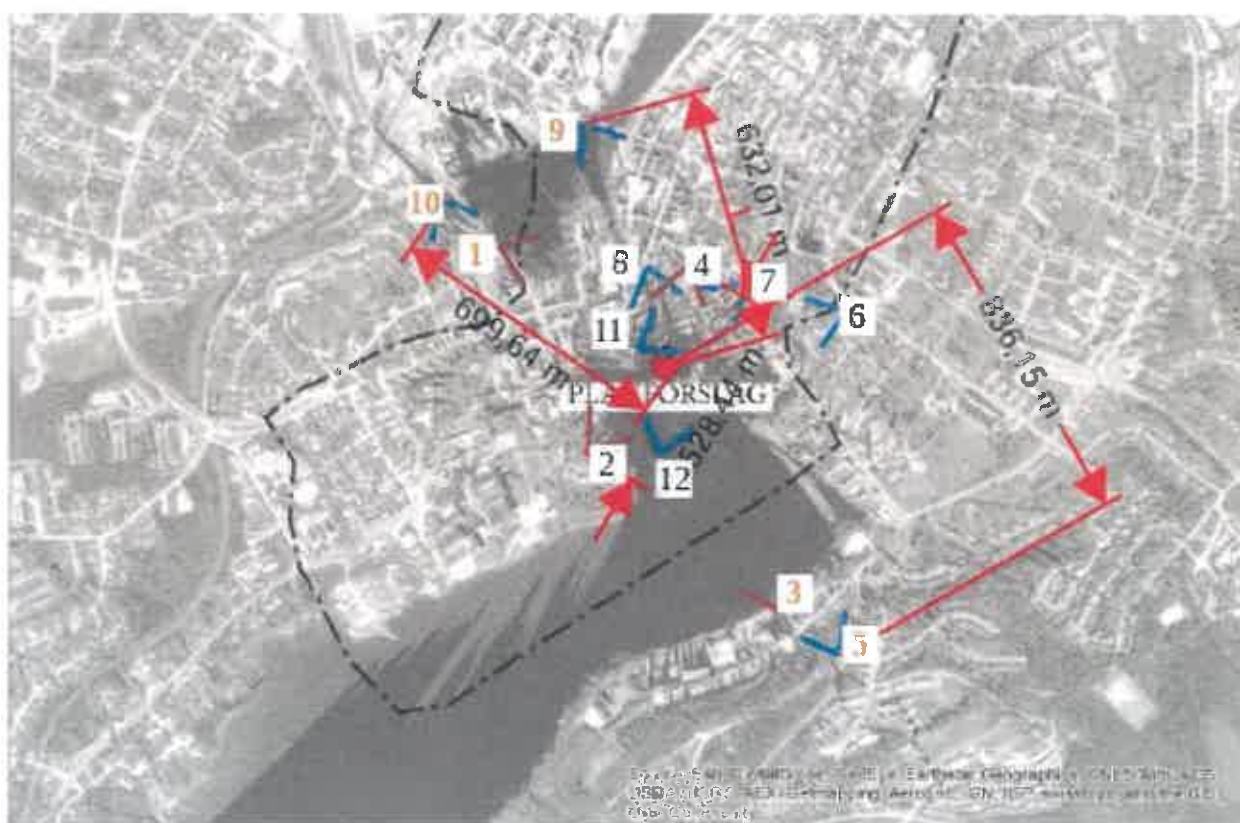
Skalfaktor: 1 mm = 0,33 m

Gestaltungsprogram 2016 04 18:
Hotellbyggnaden utgör ej längre en solitärbyggnad vilket felaktigt hänvisas till i MKB:n. Den gröna koridoren mellan badhus och hotell är bruten

BRISTANDE BESLUTSMOTIVERING – RAÄ

Väderförhållanden vid syn,
4 december 2018

RAÄ informerar ej i yttrandet om att siktförhållanden vid besöket i Härnösand var starkt begränsade enligt SMHIs väderdata⁵. Kl. 12:00 var siktförhållanden mindre än 500 m varpå fem utsiktspunkter i MKB:n faller utanför synfält, vilket självfallet kan ha påverkat bedömning av läsbarhet.



Teckenförklaring

1 Nattviken

4 Kyrkogårdsgatan

7 Nybergsgatan

2 Gårdstjärnen

8 Rosentornskullen

10 E1

3 Kyrkogårdsgatan

9 Husettskullens

11 Gårdstjärnen

4 Kyrkogårdsgatan

8 Storgatan

12 Södra stranden

0 100 200 300 400 500 600 700 m

29,48 mm

SWECO

Jämförelse med andra yttranden till domstolar om riksintresse – påtaglig skada

Vid analys av ovanstående **två yttranden**, i jämförelse med yttranden som ansvarats för av andra sakkunniga hos RAÄ/Boverket, framkommer att de senare har signifikant mer utförlig faktaredovisning och hänvisningar till rättskällor och lagrum.

Målnr.	Hänvisning till rättskällor	Analys av hur siktlinjer och läsbarhet påverkar riksintresset	Hänvisning till RAÄs handbok	Hänvisning till Naturvårdsverkets Allmänna Råd
TR P 1535-17	Ja (sid. 3)	Ja (sid. 2-5)	Ja (sid.3)	Nej
P 5840-14	Ja (sid. 3)	Ja (sid. 2)	Nej*	Ja
S 2012 153 PBB	Ja (sid. 1-3)**	Ja (sid. 3)	Nej*	Nej
P 9769-17	Nej	Bristfällig (sid. 2)	Nej	Nej
P 1816-18	Nej	Bristfällig (sid.6; yttrandet redovisar påståenden som ej underbyggs av faktaredovisning)	Bristfällig (sid. 5; endast redovisning av frågor som skall besvaras vid konsekvensanalys men som ej följs upp i beslutsmotivering)	Nej

* ej tillgänglig vid tidpunkt för yttrande

** yttrandet beslutat med hänvisning till rättskällor under medverkan av jurist

BRISTANDE BESLUTSMOTIVERING – RAÄ

Slutsatser

Sammanfattningsvis är sakägarna starkt kritiska till RAÄ:s yttrande gällande:

- bristande beslutsmotivering

- frånvaro av information om begränsade undersökningsmöjligheter i samband med platsbesök och utebliven kontakt med sakägarna före, under och efter platsbesök

- frånvaro av referenser till rättskällor, Allmänna Råd, RAÄ:s handbok och/eller tydliggörande av vilket plandokument gällande total byggarea för hotell som legat till grund för beslut

- tvistliga slutsatser/påståenden om hur läsbarhet av Östanbäcken påverkas av hotellbygge, jämfört med vad andra sakkunniga kommit fram till, utan analys eller närmare redogörelse för hur RAÄ har kommit till denna avvikande ståndpunkt

- ej acceptabla brister i förhållande till vad som följer av FL och vid jämförelse med andra yttranden angående riksintresse – påtaglig skada till domstol (se tabell nästa sida).

Jämförelse

En jämförelse av **två yttranden från RAÄ (Mahmood-Hedlund)** jämfört med **tre andra yttranden till domstolar från andra sakkunniga inom Boverket/RAÄ**.

Målnr.	Hänvisning till rättskällor	Analys av hur siktlinjer och läsbarhet påverkar riksintresset	Hänvisning till RAÄs handbok	Hänvisning till Naturvårdsverkets Allmänna Råd
TR P 1535-17	Ja (sid. 3)	Ja (sid. 2-5)	Ja (sid.3)	Nej
P 5840-14	Ja (sid. 3)	Ja (sid. 2)	Nej*	Ja
S 2012 153 PBB	Ja (sid. 1-3)**	Ja (sid. 3)	Nej*	Nej
P 9769-17	Nej	Bristfällig (sid. 2)	Nej	Nej
P 1816-18	Nej	Bristfällig (sid.6; yttrandet redovisar påståenden som ej underbyggs av faktaredovisning)	Bristfällig (sid. 5; endast redovisning av frågor som skall besvaras vid konsekvensanalys men som ej följs upp i beslutsmotivering)	Nej

* ej tillgänglig vid tidpunkt för yttrande

** yttrandet beslutat med hänvisning till rättskällor under medverkan av jurist

BRISTANDE SAKKUNNIGUTLÅTANDE

Rättsgrunder I

Förvaltningsdomstols allmänna möjlighet att förstärka rättens sakkunskap regleras i **24 § FPL**. Bestämmelsens andra stycke hänvisar till tillämpliga bestämmelser i **40 kap. rättegångsbalken (RB)**, som reglerar bl.a. **jäv, val av sakkunnig och skyldighet som medföljer uppdraget**.

I **40 kap. § 1 RB** redogörs för att "*Finnes för prövning av fråga, vars bedömande kräver särskild fackkunskap, nödigt att anlita sakkunnig, äger rätten över frågan inhämta yttrande av myndighet eller tjänsteman eller annan, som är satt att tillhandagå med yttrande i ämnet, eller ock uppdraga åt en eller flera för redbarhet och för skicklighet i ämnet kända personer att avgiva yttrande.*"¹ En domstolssakkunnig ska vara ojävig i förhållande till parterna (**40 kap 2 § RB**).

Enligt **40 kap. 3 § RB** gäller att innan sakkunnig utses, **bör tillfälle lämnas parterna att yttra sig i frågan**.

MÖD har ingen garanti om att den tillfrågade myndigheten ger uppdraget till en ansvarig handläggare med de krav om redbarhet och skicklighet som RB stipulerar. I Sverige tillämpas ingen kvalitetsprövning av sakkunniga.

¹ Justitieombudsmannen. 2015/1 6:JO1. Central statsförvaltning m.m. Dnr 6945-2013. sid. 315

BRISTANDE SAKKUNNIGUTLÅTANDE

Rättsgrunder II

Syftet med sakkunnigutlåtande är att **förse rätten med kunskap i de mål det anses behövt.**

Sakkunnigutlåtandet **skall redogöra för de tankar och argument som läggs till grund för utlåtandet, inte bara vad den sakkunnige anser (40 kap. 7 § RB).** Det innebär att även de fakta och särskilda erfarenhetssatser som den sakkunnige har använt för att nå slutsatsen ska anges.

Sakkunnigutlåtande utgör ej bevis i rättslig mening. Det är av vikt att domstolen antar en försiktighet visavi sakutlåtande och intar en självständig och kritiskt förhållningssätt¹.

Rätten är inte bunden av något som framförs av den sakkunnige, varken erfarenhetssatser, iakttagelser eller slutsatser².

I frågor där det förekommer motstridiga uppfattningar bland sakkunniga är det inte önskvärt att rätten, eller en utomstående med delegerad kompetens, ska utse en sakkunnig vars ståndpunkt okritiskt ska ligga till grund för avgörandet.

¹ Westberg, Peter: Anskaffning av bevisning i dispositiva tvistemål, Stockholm 2010. sid. 544.

² delstam, Henrik: Sakkunnigbeviset: en studie rörande användningen av experter inom rättsväsendet. Uppsala, 1991. sid. 379f

BRISTANDE SAKKUNNIGUTLÅTANDE

Värdering av sakkunnigutlåtande

Följande faktorer indikerar om att **negativt påverka värdet från den sakkunniges utlåtande³**:

1. **Bristande kompetens**, sakkunskap eller erfarenhet inom det aktuella området.
2. **Bristande underlag** för bedömningen.
3. **Bristande självständighet** i förhållande till parterna, både av ekonomisk och ideell natur.
4. **Bristande argumentation** på så sätt att samband saknas mellan grunder och slutsatser eller att relevanta förutsättningar är utelämnade.
5. **Potentiellt felaktiga ställningstaganden** till grund för bedömningen, till exempel att **ett omdiskuterat faktum har tagits för givet**.

³ Kajsa Johansson. 2013. Vem kan man lita på? Rättens granskning av sakkunnigbevisning. JURM02 Examensarbete. Lunds universitet.

BRISTANDE SAKKUNNIGUTLÅTANDE

Brister i RAÄ:s sakkunnigutlåtande I

Om andra sakkunniga har uttryckt avvikande uppfattning eller tveksamheter försvagas värdet av sakkunnigutlåtande, liksom om jävsförhållanden enligt RB skulle föreligga.

Om den sakkunnige har åberopat få grunder eller blivit motsagd av andra sakkunniga utgör det indikationer på att bevisvärdet minskar.

I aktuellt mål finns skäl att ifrågasätta RAÄs yttrande och dess bevisvärde:

Av CVn som inhämtats för de handläggare/enhetschefer som ansvarat för RAÄs yttrande i aktuellt mål framkommer att:

1. Ingen har någon redovisad utbildning inom miljöjuridik med koppling till sakfrågan om påtaglig skada - riksintressen och att endast t f enhetschef, Rickard Sohlenius, har någon utbildning inom kulturarv (Kulturmiljö 15p).
2. Att ansvarig handläggare, Anders Hedlund, är utbildad inom miljö- och hälsoskydd och har en yrkeskarriär inom MKB.
3. Att ansvarig avdelningschef, Qaisar Mahmood, saknar utbildning inom både miljöjuridik och kulturarv.
4. Inhämtad information från registrator (RAÄ) visar vidare att Rickard Sohlenius ej medverkat i något annat yttrande på uppdrag av domstol angående påtaglig skada – riksintresse än i aktuellt ärende.
5. Anders Hedlund har endast medverkat i två yttranden på uppdrag av domstol, där inget av ärendena lett fram till bedömningen påtaglig skada av riksintressen.

BRISTANDE SAKKUNNIGUTLÅTANDE

Brister i RAÄ:s sakkunnigutlåtande

Qaisar Mahmood är med omedelbar verkan fr o m 2019 02 04 ej längre chef för enheten för kulturmiljöintegration, RAÄ, på grund av att en oberoende konsultrapport redovisat att Mahmood utsatt flera medarbetare för kränkande särbehandling.

De tre medarbetare som kränkts har mångårig erfarenhet inom myndigheten och har samtliga medverkat i offentlig diskussion om RAÄs upplevda kompetensproblem och status som expertmyndighet.

E-post från Richard Sohlenius (2019-05-08) redovisar att RAÄ inte har någon internutbildning för handläggare om hur att förfara vid myndighetsutlåtanden till domstol. Han uppger vidare att yttranden beslutas om i samråd med handläggare med olika kompetens, däribland juridisk kompetens.

Så länge myndigheten vägrar att offentligt redovisa eventuell intern e-postkorrespondens som förevarit så kan myndigheten heller ej bevisa att någon kompletterande miljöjuridisk bedömning ägt rum.

Sakägarna bedömer sammanfattningsvis att redovisade faktorer signifikant inverkar negativt på bevisvärdet av RAÄ:s yttrande och finner bristerna principiellt besvärande när domstol begär in myndighetsutlåtande (se tabell nedan).

BRISTANDE SAKKUNNIGUTLÅTANDE

Brister i RAÄ:s sakkunnigutlåtande

Sammanställning över åberopade brister som inverkar negativt på sakkunnigutlåtande från RAÄ

Faktor som indikerar negativ inverkan på sakkunnigutlåtande	Anders Hedlund, ansvarig handläggare	Qaisar Mahmood, ansvarig avdelningschef	Rickard Sohlenius, tf enhetschef
Bristande kompetens, sakkunskap eller erfarenhet inom det aktuella området.	Utbildad miljö- och hälsoskyddsinspektör; saknar särskild utbildning inom miljöjuridik och/eller kulturarv; medverkat vid riksintresseutbildningar 2016-2017 men ej ansvarat för skriftligt mtrl och/eller avsnitt om påtaglig skada – riksintresse.	Utbildning inom statsvetenskap/ nationalekonomi; socionomexamen; saknar särskild utbildning inom miljöjuridik och/eller kulturarv; ej medverkat i RAÄs riksintresseutbildningar 2015-2017	Fil. kand. arkeologi, etnologi, kulturgeografi, idéhistoria; har 15 p kulturmiljö men saknar särskild utbildning inom miljöjuridik; ej medverkat i RAÄs riksintresseutbildningar 2015-2017
Bristande underlag för bedömningen.	Det framgår ej av yttrandet att handläggaren verkligen tagit del av och begrundat de handlingar som anges ha inhämtats; begreppet läsbarhet definieras ej och härleds ej utifrån den definition som följer av RAÄs handbok; yttrandet redogör inte för vilket hotellförslag (total byggnadsyta, höjd, volym) som granskats.	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Bristande självständighet i förhållande till parterna, både av ekonomisk och ideell natur.	Indikationer om bristande opartiskhet i samband med kontakter med parterna före, under och efter besök i Härnösand, 2018 12 04 (se aktbilaga 2019 02 04)	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Faktor som indikerar negativ inverkan på sakkunnigutlåtande	Anders Hedlund, ansvarig handläggare	Qaisar Mahmood, ansvarig avdelningschef	Rickard Sohlenius, tf enhetschef
Bristande argumentation på så sätt att samband saknas mellan grunder och slutsatser eller att relevanta förutsättningar är utelämnade.	Referenser till tillämpliga delar i MB, rättskällor, NV:s Allmänna Råd saknas, vilket andra externa sakkunniga kritiserat! Hänvisningar till RAÄs handbok följs ej upp i beslutsmotivering. Redovisning av påverkan på läsbarhet (Östanbäcken) utgör ett påstående utan faktaredovisning om vad som legat till grund för slutsats.	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Potentiellt felaktiga ställningstaganden till grund för bedömningen, t.ex. att ett omdiskuterat faktum har tagits för givet.	Bedömning om påverkan på läsbarhet av Östanbäcken tvistlig liksom fråga om påtaglig skada; redogör ej för osäkerhet p g a kort tid och begränsade siktförhållandena vid besiktning 2018 12 04; analyserar ej MKB:ns resultat där sex av nio beskrivna värden anges påverkas permanent och negativt och rättsliga implikationer av detta	Ej aktuellt	Ej aktuellt